

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ELET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról.	149
Fekete Gábor. Dr. Boros György. 151	
Üdvözlés az Inquirenrék. Dr. Boros György.	155
Esőbe. Rédigér Géza.	156
Üzenet Debrecenbe.	157
Kálnokiak találkozó ünnepélye. Sz. K.	158
A Dávid Ferenc Egylet köréből. 160	
Levél az Alduna végpontjáról. Rend Domokos.	163
Irodalom	164
Egyházi és iskolai mozgalmak. 165	
Püspöki vizsgálat Torockón. — Csegezy Mihályné. — Benkő Mihály. — Györf István — Uj lel-	

készek — Lelkészek fizetéspótléka. — A theologiai intézetbe. — Füzessgyarmaton. — Házasság. — Tanáraink külföldön. — Az E. K. Tanács. — A »Debreceni Protestáns Lap«. — Ki tervezte volt. — Pályázat. — A Kálnokról eltávoztak — A Mária kongregációk. — Tanuló kisfiuknak vagy lányoknak. — Köri közgyűlés az Udvarhely körben. — A székelyközségek. — Harmonium. Boritékon: Tapasztalatok. Ferencz Tita.
--

Tapasztalatok.

Írta: *Ferencz Tita.*

Vannak érzelmek, melyeket beszélve hallgatunk el, s vannak olyanok, melyeket hallgatva beszélünk el.

Nincs rosszabb néha, mint a sok rokott, akik az embernek minden tettebe beleavatkozni akarnak, sőt néhányan koruknál fogva, élve felsőbbbségükkel, néha még annyira befolyásolnak is, hogy a saját meggyőződésünk, érzéseink ellen kell cselekednünk.

Álmokban és képzeletekben nem lenne szabad hinni, mert azok csak az életnek a megrontói.

Ha valaki szeret, szeret a remény és a boldogság megnyugvása nélkül is.

Jobb, ha minden fájdalmainkat magunkba zárjuk, ne tudjon arról senki, ami nekünk örökké fáj, és amin úgy sem lehet segíteni. Talán megérteni sem tudnának, velünk érezni őszintén, meg éppen nem.

Sokszor az panaszol legjobban, akinek legkevésbé van reá oka.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** **Bőrkötés** arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor.** Megrendelhető a szerkesztőnél.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok
hoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Egyik vezéremberünk beszélgetés közben meglepődéssel jegyezte meg, hogy nekünk unitáriusoknak, sok derék emberünk van az ország mindenik részében. Sohasem volt annyi nagy készültségű szakemberünk, kivétel nélkül minden pályán s mégis most az áldozatkészség rendkívül csekély. Alig lehet számítani eredményre a most kibocsátott felhívásokkal. Ide jegyezzük ezt a komoly természetű észrevételt, mert nagyon megérdemli a megfontolást. Hogy van alapja nem lehet tagadni, de az is való, hogy kisebb arányu adakozás állandóan foly. A baj csak az, hogy a módosabb emberek kevésbé szerepelnek a nyilvános nyugtázások rovatában, s hogy olyan önmegtágadó áldozatkészség, amely megmentette a XVIII. százban az egyházat, nem mutatkozik.

Nincsen olyan égető szükség a mi körünkben, mint a nőknek unitárius szellemben nevelése. A Nők Szövetsége két éve hogy megalakult, s egy pár helyen némileg segített ezen a bajon, de mi ez az országos nagy szükséghez mérten. Bizony szervezni kellene minden községben, mert nagyon sok a tenni való. A leányoknak az iskola végzése után tovább képzése a háztartásban, házi ipari munkában, a vallásban és erkölcsben nehéz feladatok.

Unitárius leányotthont csináljunk-e? Van-e szükség rá? Milyen munkaköre legyen? Ezekre a kérdésekre választ kérünk és várunk minden leányos szülőltől és mindenkitől, aki az unitárius családok jövője iránt érdeklődik.

A XX-ik száz megteremtette a fiuk otthonát: a két gymnasiumot. Megható áldozatkészség nyilvánult szegények és gazdagok között. Itt az ideje, hogy gondolkjunk immár leányainkra. Hol vannak a jóltevők? Ki lesz az első Koncz vagy Berde?

A baj elhárításának sokféle módja van. A gazda a felhők járásából meglátja, hogy rövid idő alatt eső lesz. Meggyorsítja a széna gyűjtését s boglyáját a szokottnál is tömörebben rakja s be is fedi. Azt nem is látja, hogy jól megfárad s megizzad. A rest szántó észrevette, hogy az ekevas kemény kőbe ütközött meg, de unja megállni s utána ásni, hogy kivegye. A következő fordulónál beáll a baj, mert az eke most már úgy megakadt, hogy el is szakadt, az egész munkát abban kell hagynia. A mai ember megcsinálja a bajt sok más embernek, de nem abban jár, hogy segítsen rajtok, hanem abban, hogy másra kenje. Még ő lárház, kiabál. Élelmes eljárás, de nem tisztesség. Avagy ma már nem kell törődni a tisztességgel?

Egy előkelő asszonyság csalódottan jött ki a templomból. Nem olyan beszédet hallott, a milyenre vágyott. Nem tetszett a pap hanghordozása. Meg aztán igen sokat beszélt a bünboesánatról. «Így az ember nem szívesen megy templomba». Elhisszük, hogy nem volt megalégedve, mert nem azt kapta, a mire számított. Ez egészen természetes. Mi erre azt jegyezzük meg, hogy a várakozástól s a hangulattól nagyon sok függ. A lelkész mindig a legjobbat igyekszik hivei elébe vinni, de csodálható-e, ha nem mindenkinek izlik az, amit ő talán legjobbnak gondolt. A hallgatók is némelykor nyilváníthatnák óhajításukat előre, mert akkor hihetőleg jobban tetszenék a pap beszéde.

A *félfejű hallgatók*. Ezt a szokatlan meghatározást a templomban elszórtan üldögélő kis gyermekek adták az eszünkre. A nagy templom gyér hallgatóságát tizenhárom kis gyermek tarkította, 6 fiu és 7 leány. A távolabb ülőknek az arcából csak a szemig volt látható. Mindenik a pap bácsi arcát nézte s szavait hallgatta. A beszéd csak annyiban szólt nekik, hogy a legkisebb magról: a mustármagról szólt. Tíz percig élénken hallgatott mindenik, de a tizenegyedikben egy kis fiu már édes atyja ölébe feküdt, a következőben egy leányka, aki csak magára jött volt, szép csendesen eltávozott s a másik a nénje karjára

hajolt s ott elszenderült. A többi, vagyis tíz, hűségesen végig hallgatta a beszédet s szépen elmondotta a Miatyánkot. Ez az órájuk hasznos óra volt, még amazoknak is, mert azoktól a pap megtanulta, hogy az ilyenkoruaknak csak tíz perces beszéd való, ezeknek, akik végig hallgatták az elszórt mustárszemekből egy vagy kettő éppen a szive közepébe hullott, ott meg is gyökerezik s majd alkalmas időben terebélyes fává nő. Most arra figyelmeztetnek, az ilyen hallgatók, hogy a melegebb időszakban egy hónapból egy vasárnapot szenteljünk nekik, szóljunk egyes-nesen hozzájuk s erről előre értesítsük szülőiket a szószékről. Azt meg kiválóan hangsúlyozzuk, hogy a nyári tanítás végeztével befejezésül rendezzünk tanítványainkkal az ifjuságnak szóló istentiszteletet.

Hja! üzlet, üzlet! Ezt mondja az a budapesti könyvkereskedő, aki a Nick Carter-féle erkölcsrontó (füzetes regények árusításából gazdagodott meg. Ugyanez az ur, azt is mondotta, hogy a saját gyermekeit szereti.

Kérdi egy ur a könyvárusítót: Vajjon a leányának megengedné-e, hogy elolvassa a Nick Cartereket?

Hova gondol uram — felelé megbotránkozva — csak nem kárhoztatom el a leányom lelkét.

Eszünkbe jut a korcsmáros, akit a jókedvű vendég pálinkáival kínált: Már én ezt csak kedves vendégeimnek tartom. Köszönöm, meg nem kostolnám egy körmeçi aranyért, pedig a pénzt, azt már én nagyon kedvelem.

Fekete Gábor.

Mikor Csaba vezér a Tejuton bevezette volt a székelyserget, egy csillag megtermékenyült egyik vitéz kardjának élétől, s mikoron az idő teljessége bekövetkezett volna, a csöndes Maros habjaiból fogták ki azt a kis fiút, akivel Simatics Veronika, az Urnak 1845-ik esztendejében, megajándékozta férjét, Fekete Károly ügyvédet és a székelyek fővárosát, Marosvásárhelyt. A fiu kebelét a nagyidők levegője töltötte meg, s az ifju izmait az ébredező magyar világ vitézi elszántsága edzette bajvivásra, vagy, ha lehetett, nemzetalkotó nagy munkára. Mialatt az idegen zsarnokoskodás fojtogatta vissza a magyar szabadság újra föl-főlesapó lángját, a Garibaldi vitézi sikereiről hirt hordó szellő összelengette a két trikolort. A visszaállított alkotmány letarolt országot, de mindenre kész uj ifjuságot

talát. Az ifju Magyarország romok között született meg, s ma sem tudhatni, mikor fogja eltisztítani haladása útjából az akadályokat. Annyi azonban bizonyos, hogy a 60-as évek ifjusága olyan férfiakkal ajándékozta meg a hazát, akik a nemzet épületéhez szilárd alapot raktak le.

Fekete Gábor.

Fekete Gábor az izig-vérig székelymagyar városban az előbb ügyvéd, azután törvénybíró atya házában és a ref. főgimnáziumban a legjobb nevelésben és kitűnő oktatásban részesült. 26 éves korában már hites ügyvéd Kolozsvárt, de egyéniségének jobban megfelelt a csöndesebb folyású bírói pálya és az eszményekkel telíthető igazságszolgáltatás.

Jól választott, mert csak itt érthette el fokozatosan haladó nagy sikereit. 1871-ben alügyész lesz Nagyszébenben, 1873-ban már marosvásárhelyi táblaelnöki titkár, 1877-ben pölbíró, majd rendes s 1890-ben tanácselnök és 1894-ben kolozsvári táblai elnök, és ha nem is valami korán, a közelebbi napokban érdemei elismerésül a király kegyéből valóságos belső titkos tanácsos lett.

Ezt a pályát nálunk sokan megfutották s azt a kitüntetést is elérték, de a Fekete Gábor nevét és képét nem a ranglétrán való sikeres följutás érdemesíti az elismerésre és kitüntetésre. Fekete Gábor a birói pályának és azzal egyben a társadalmi életnek olyan tartalmat adott, amiért nemcsak a mi sajátos viszonyaink között, hanem bármelyik országban is a társadalom és a sajtó versenyző lelkesedéssel rakná lába elébe a babérkoszorukat.

Fekete Gábor még ifjúkori élete iskolájában, az 50-es években látott érzékeny jelenetekből szífta lelkébe azt az igazságot, hogy a hatalom még nem jog, az erőszak nem rend és nem béke. A törvényt nem azért hozzák, hogy legyen mit végrehajtani, hanem azért hajtják végre, hogy biztosítva legyen a polgárok joga és az állam rendje.

Szépen fejezte ki a kolozsvári kir. törvényszék elnöke üdvözlő iratában, hogy Fekete Gábornak fölülte nagy a törvényismerete, az igazságérzete, de annál is nagyobb az emberszeretete. Fekete Gábor a magyar igazságszolgáltatás nagy csarnokában tért hódított a humanizmusnak és a szociálistizmusnak. Őt mi a szociális humanizmus jogi képviselőjének tekintjük.

Hogy ez teljes mértékben talál rá, egész pályafutása híven igazolja. Ifjúkora óta nagy öröme telik a társadalom különböző rétegeivel való érintkezésben, mert szereti az embert s mert tudja, hogy csak a társasélet ad színt és értéket az emberi jellemnek. Lelki sugalom intette őt, hogy ha jó biró akar lenni, tanulja megismerni az embert ott, ahol és úgy, ahogy él, mert csak akkor fogja megérteni a nagy kultúrák és erkölcsi tévedések pszichológiáját. Marosvásárhelyt a legteljesebb mértékben bírta a szeretetet és tiszteletet.

Először az unitárius egyház sietett tért nyitni tevékenységének. Már 1873-ban megválasztja egyházi tanácsosnak, 1880-ban a marosi egyházközség gondnoki, tehát világi elnöki székébe emeli, később az egyházkör választja gondnokává, azután a Dávid Ferenc Egylet tisztelet meg elnöki állásokkal.

Kolozsvárt a főiskola gondnoka s majd 1907-ben az

egyetemes unitárius egyház főgondnoka lesz. A csikfalvi zsinat diadalmas tüntetését rendezett Fekete Gábor mellett. Oly nagy volt a bizalom és ragaszkodás hozzá, hogy a választás szabályszerű eljárását is mellőzni akarta a mellette lelkesedők serege. Olyan egyhangú és olyan meleg volt a zsinat megnyilatkozása, amelyet csak kijegecedett érdemmel lehet elérni. És a főgondnok Fekete Gábor beváltotta ígéretét, melyet székfoglalójában mondott. A főtanácsi gyűléseken sokszor aratot tapsot pártatlan és tapintatos elnök ténykedéseivel.

A társadalom tágasabb rétegeiben hasonló mohósággal tisztelték meg vezető állásokkal. A Kolozsvári Nemzeti Kaszinó az ő elnökségével alakult meg, az EMKE alelnökké tette, Kolozsvár város közönsége városi képviselőnek pártkülönbség nélkül megválasztotta.

Sem itt, sem ott nem előlegezték a bizalmat, hanem méltányolták az érdemet, a munkacrőt, a vezető és bátorító lelket. Nem adtak neki, hanem kértek, vártak és kaptak tőle. Mindenki híven emlékezik arra az elnöki szerepére, amelyet az EMKE diszközgyűlésén oly kitűnő sikerrel töltött be.

Akár a bírót, akár az elnököt, akár az egyházi tanácsadót, akár a törvényt magyarázót látjuk, mindenütt teljes ember, olyannyira, mintha más foglalkozása nem is volna. Sehol és soha sem felületes. Mindig és mindenütt legelől kezdi a tárgy tanulmányozását, s mintha előtte ismeretlen volna a fáradság, az idő méreteivel soha sem törődik. Ha a bíró déli egy órakor végez, a főgondnok délután három órakor kedélyes arccal ül az elnöki székbe s családjáé még este félkilenckor is mind csak várja a vacsorához.

Nem is tudjuk, vajjon nem a férj, vagy az apa, vagy a nagyapa Fekete Gábor-e a legnagyobb s a legigazibb ember. De azt tudjuk, hogy kevés emberünk kitartóbb munkás a toll mellett. Tudtunkkal csak a jogi szakon foglalkozott irodalmi munkássággal, de azt e helyen nyugodtan kimondhatjuk, hogy a szónoklásnak kiváló mestere, tehát az irodalom mezején is szerzett érdemeket. A Dávid Ferenc Egylet jubiláris kötetébe: a Fekete Gábor tanulmánya: *Az unitárius vallás alkotmányos biztosítékai*, mindenkor utmutatás és jogforrás fog lenni.

Minket csak az bánt, hogy a lapunk szűk tere nem engedi bemutatnunk azt az egységes embert, azt a nagy férfiut, aki a főnnebb elésorolt hivatalokba lelket lehel. Mindenki meggyőződést szerezne, hogy Fekete Gábor a

székelymagyarságnak modern Csabavezére, aki a nemzeti dicsőségért életét, vérét, szívét és elméjét szüntelenül munkában tartja. A királyi kitüntetéshez tehát a nemzet adja a kísérő himnuszt.

Boros György.

Üdvözet az Inquirernek.*

Az egyszerű és tiszta unitárius keresztény vallásnak immár 70 éve nyomozója, hirnöke és apostola, Inquirer, légy üdvözölve az ifju testvér hasábjairól. Amikor te ez előtt 70 évvel, 1842. július 9-én kiléptél a küzdők porondjára, mi itt Erdélyben még a fölött tépelődtünk, hogy anyanyelvünket a magyart, löbbre becsüljük-e a classikus ókor nemzetközi tolmácsánál a latinnak. A magyar nemzet ébredése immár eljutott a férfikor termelő szakáig, már megértettük a nyelvújítókat és mohó vágygallyal olvastuk a nagy nemzeti költőket, szónokokat és írókat.

De arra mi unitáriusok még nem gondolhattunk, hogy vallásunknak a sajtó útján propagandát csináljunk. Megelégedtünk annyival, hogy egyházhatósági gyűléseinket nyilvánosan tarthattuk s azokról a politikai vagy társadalmi lapokban egy-két tudósítást kiadhattunk. Nekünk egy híjján husz esztendő kellett, hogy az alatt kivivjuk a sajtószabadságát eltöröljük a censurát és ismét beleessünk az abszolút önkényuralom rabigájába s azután nagy nehezen megindítsuk első folyóiratunkat a «Keresztény Magvetőt».

Ezt a keserves husz esztendőt te idősebb testvérünk dicsőségesen átdolgoztad, de nemesak közös vallásunk, nemesak gyülekezeteid javára, hanem a mi, az akkor még erdélyi unitárius egyház javára is. Te hűségesen eljöttél hozzánk s honfitársaid, a nemesszívű Paget János, ismerősünk Tagart és Steinhel fölvilágosításai alapján otthon szószólója lettél elnyomott, sanyaru helyzetünknek és segítettél összegyűjteni számunkra az életünk megmentésére szolgáló segélyt. 70 éves pályafutásodból 60 év alatt állandó szószólónk, tolmácsunk, testvéri jobbkezünk voltál a nálunknál sokkal szerencsésebb britt unitáriusok között. Ha minket öröm ért, velünk örvendeztél, nagy halottainkat elsirattad s bármilyen ügyben kértünk, kész örömezt tettel szót mellettünk és érettünk.

*Az angol unitáriusok 1842-ben «Inquirer» néven indított lapja 71 éves jubileumára.

Megdöbbenve látom, hogy a hosszú 70 évnek félideje alatt szerkesztőiddel és te veled szoros benső barátság fűzött össze engemet. Te mindig szívesen fogadtál, én pedig boldog voltam barátságodat érezve és hálás szolgálataid jótékony hatását szemlélve. Szilárd meggyőződéssel hiszem, hogy nélküled a Dávid Ferencz ünnepe nem lett volna olyan fényes a milyen volt. Veled és melletted Nagybritannia unitáriussága, élő szóval, az irás hatalmával mindig készen állott ha az erdélyi s most már magyarországi unitárius vallás és egyház érdeke úgy kívánta. Sajgó szívvel emlékezem meg az 1910 évi ünnepi sereg egyik vezérééről, a csak nem rég elhunyt és mélyen fájlalt Harrison Jánosról.

De hálátlan lennék, ha nem mondanék forró köszönetet volt szerkesztőidnek, kedves és személyes barátainak: Marshall Tamásnak, aki helyzetünket, ott tanuló ifjainkét a hírlapíró éles látásával fölfogta, segítséggel és barátsággal soha meg nem hálálható bőv mértékben támogatta 32 esztendőn állat. Nekem az akkor ifju tanulóknak atyai jóakaróm és az angol hírlapírásban tanító-mesterem volt. Utóda Tarrant (W. G.) már mint seniorához kitartással ragaszkodott hozzám, Davis Valentine pedig az egykori tanuló-lárs szeretetével vonzott magához. Mostani ifju, tudós szerkesztőjében, egykori kedves professzorom dr. Drummond fiát tisztelem és üdvözlöm.

Üdvözetemben, bizva mondom, részt vesz nemcsak 25 éves pályatársa az Unitárius Közlöny, hanem minden magyar unitárius. Vezessed nagy seregedet az igazság keskeny ösvényén a szeretet, a világosság, a tisztult értelem és a mélyre tekintő tudás tágas mezején diadalról diadalra. Fogadd az ifju testvér és a jó barát szívből szóló hálás köszöntését.

Dr. Boros György.

Esőbe.

A kedves emlékü költőnek — tudunkkal — még nem közölt bájos versét hátramaradt irataiból közöljük. — Felolvastatott Csikszentmártonban, 1903. aug. 16-án a Dávid F. Egylet gyűlésén.

Lassu, permeteg esőnek
Suhogását hallgatom,
S mintha érteném beszédét,
Vagy csak ébren álmodom.

Azt beszéli, azt susogja
Az eső halk szózata:
Ó az Urtól, le a földre
Áldást, örömet hozza.
„Fel öröme, jó barátom,
Örvendezz szántóvető!
Termékenység szállt meződre,
Suhog az *aranyeső* . . .
Dús kalász nő a barázdán,
Gazdag fű a réteken,
Áldva lesz munkád bizonnal,
Áldva lesz bőségesen . . .“
„Lejts örömmel, *uj hullámmal*
Te is csermely és patak.
Enyhítsd az eltikkadt utast
A merre utad ragad.“
„Lánykák! *az ég harmatával*
Mossátok meg magatok,
Ne rutilson földi szeny s bűn:
Legyetek ártatlanok . . .“
„Szép virágok! — föld jósági —
Harmattól viruljatok,
Mig letörnek koszorukba
A boldog menyasszonyok . . .“
„De nektek jaj *pillangók!* Kik
Csók rabolni mentetek:
Hűtlenek! . . . a sors esője
Eseper most bennetek! . . .

Rédiger Géza.

Üzenet Debrecenbe.

Kedves debreceni Atyánkfiak az Urban!

Hozzuk tudomásukra, hogy a kálvinisták immár megbocsátottak Servetonak, ama híres spanyol orvosnak, hogy magát máglyára hurcoltatni engedte és ott eretneki módjára megis halt. Nagy bűne volt Servetonak, hogy hamvait szelnek eresztette s abból kikelni engedett egy sereg kisebb Servetot, de minék utána így történt, a változhatlanban megnyugodtak Genfben is, Litchfieldben is a skótok honában is.

Ugy rémlik nekünk, hogy ezek a nevezetes nagy események még nem jutottak el némely debreceni atyánkfiá füléig. Ime hát ezennel hírül adjuk mindazoknak akiket illet.

Minekutána mindez megtörtént és a békepoharat kiűritettük az Urnak 1905-ik esztendejében a Kálvintól megszentelt Szent Péterről elnevezett szép templomban, az Urnak színe előtt, elérkezettnek látjuk az időt arra is, hogy Debrecenben is megköttessék a béke. Erre nézve legcélszerűbbnek azt tartanók, ha debreceni atyánkfiai módot szolgáltatnának a békepohár kiűritésére ott, a szép és nagy székesegyházban összehívandó vallásos kongresszuson.

Addig is amíg ez bekövetkezik, kérjük ne szidják, hanem üdvözöljék Szaboleska Mihály temesvári lelkipásztor atyánkfiaát, aki ebben a szent munkában az elsőlépést megtette, midőn templomában kiszolgáltta az Ur szent vacsoráját az ott levő árva és hajléktalan unitárius atyafiaknak. Kérdezzék meg bűnbánati imádságaikban a mindenek fölött szabadon ítélő közös égi atyától, vajjon nem cselekedett-e az ő parancsa szerint, amelyet kihirdetett az ő szent fia a Jézus Krisztus által. Jól figyeljenek az égi szózatra s megfoggják érteni imigyen: jól van jó és hív szolgám, e kevesen hív voltál többet várok ezután, te cselekedtél Atyádnak örömére.

Kálnokiak találkozó ünnepélye.

A szülőföld iránt érzett forró szeretet hozta haza f. é. jul. 21-én Kálnokra baráti kézzsóritásra az eltávoztakat. A kis falu ünnepi színt öltve, nemzeti színű lobogókkal ékesítve várta és ölelte keblére régen nem látott fiát.

Aránylag talán egy faluból sem került ki oly sok tanult ember, mint e csak 650 lelket számláló kis községből. A mult hagyományától a jelen sem tért el, mert a közlebbi években vagy 25-en foglaltak el tisztességes állásokat.

Julius 20-án este az áll. iskolában ismerkedési estélyt tartottak, melyen boldogan említették fel a gyermekkor kedves epizódjait. Ugyanekkor megbeszélték az Egyesület alapszabályait is.

A várva-várt 21-ike, az addig esős idő helyett gyönyörű szép időt adott, 9 órakor megkondultak az imára hívő harangok szavai. A tűzoltó zenekar Zoltáni Mihály vezetése mellett szebbnél-szebb darabokat játszva járta be a kis falut. Az ünnepély az unitárius templomban volt, melyet erre az alkalomra szépen feldíszítettek. A hivek köz-

adakozásából vásároltak urasztali és papiszék takarót, (az adakozás 130 K) szent bibliát vásárolt özv. Bedő Lajosné, oly gyorsan és váratlanul elhalt fia Bedő Gábor magyarsárosi unitárius lelkész emlékére (értéke 20 K), a szószéktakarót Vaska Mózes és neje adományozták (értéke 100 K).

Az ünnepély istentisztelettel kezdődött. Imát Csészér Zsigmond kálnoki ref. lelkész, Barabás István hódmezővásárhelyi unitárius lelkész beszédet I. Mózes 11,4 alapján; bezáró imát Gyöngyössy Béla magyarzsákodi unitárius lelkész mondott. Orgonán az énekeket Ütő Gábor kálnoki unitárius énekevezér és Régeni Áron kolozsvári unitárius koll. tanító kísérte.

Az ünnepélyt megnyitotta és a hazajötteket meleg, lelkes szavakkal üdvözli: Székely Zsigmond kálnoki unitárius lelkész. A hazajöttek nevében válaszol Gyöngyössy Lajos krasznai járásbíró, kinek indítványára az ünnepély gyűléssé alakul át. Korelnök Gyöngyössy Lajos, jegyző: Székely Kelemen, Barabás István, az alapszabályt a gyűlésnek. elfogadásra ajánlja, mit a miniszterileg engedélyezett Egyesület alapszabályának nyilvánítottak ki. A tisztviselőket megválasztották. Az egyesület célja: 1. Hazai földhöz való ragaszkodás és testvéri érzés ápolása. 2. Erkölcsi és anyagi támogatása a község lakóinak templomaik diszitése, felszereléseinek gyarapítása. 3. Iskolai növedékeinek buzdítása, jutalmak kitűzésével. 4. Saját hibáikon kívül elszegényedettek erkölcsi s ha lehet anyagi támogatása. 5. Kivándorlókkal az érintkezés fenntartása s ennek kapcsán nemzeti érzetünk ápolása stb. szóval mindent mivel a testvéri érzést fel lehet kelteni és ápolni. Barabás Endre dévai áll. tan. képző igazgató tanára az ünnepélyt megnyerő és szívből jövő beszédével bezárja.

A találkozó ünnepélyt Hosszu Ferenc érdemekben gazdag áll. el. ig. tanító 35-ik évi tanítóságának jubileuma követte. Nem kis érdeme van abban, hogy a kis faluból oly sok ember foglal el kiváló hivatalokat. A tanult emberek kétharmada mind az ő tanítványai. Üdvözölték: a vármegyei tanító testület, gondnokság; volt tanítványai, jelenlegi tanítványai, a Háromszéki Unitárius Egyház; kör, helybeli ref. és unitárius egyház; a polgári község; tüzoltó testület; hitelszövetkezet; gazdakör; fogyasztási és ortékesítő szövetkezet nevében. Gyöngyössy Károly volt tanítványai nevében egy kis álló, felemelt jobb kezében babérkoszorút tartó szobrot nyújtott át. A jubilált szép szavakban köszönte meg az iránta való jó indulatot.

Hogy maradandó legyen mindkét ünnepély, alapokat is gyűjtöttek. Találkozó alapra adományoztak mélt. dr. Bedő Albert államtitkár ur Budapest 100 K-t, Boér Gergely nyug. zenetanár 100 K-t, Bedő Béla hírlapíró Galgagyörgy 25 K-t, K. Bedő Lajos erdőtanácsos Arad 20 K-t. A találkozóak ajánlott összegeivel ez az alap 700 K.

Hosszu Ferenc ig. tanító nevére tett alap 200 K, mindkét alapítvány a szegény, de jó tanuló és magaviseletű tanulók segélyezésére tétetett.

Az ünnepélyt Székely Zsigmond gondnoksági elnök bezárta, megköszönve a megjelenteknek szives megjelenését, Isten áldását kérve e szép kettős ünnepélyre.

A szózat eléneklésével az ünnepély véget ért.

Délután 2 órakor az áll. iskolában 150 személyes közbéd volt.

Adja Isten, hogy Kálnokon még sok ily szép ünnepély legyen.

Sz. K.

A Dávid Ferenc Egylet köréből.

Az *Udvarhelykői Dávid Ferenc Egylet* jun. 27-én tartotta meg évi rendes közgyűlését a kénosi egyházközségben az egyl. tagjainak és a közönségnek meleg érdeklődéssel. A közgyűlést istentisztelet vezette be, a gyülekezet és az egyleti dalkör 4 tagjának néhány quartettje csak fokozta a buzgóságot. Karnagy és énekvezető *Vajda Antal* h. városfalvi énekv. tanító volt, míg szép imát és tartalmas egyh. beszédet *Kádár Lajos* abásfalvi lelkész mondott a Csel. XXVI. 16. alapján. Emelkedett és költői hangú megnyitót tartott *Demeter Dénes* egyl. elnök. Két talpraeselt szavalatban -- a *Barra Irén* k. a. és *Ürmösi József* lelkészében -- talált élvezetet a közönség, közben még *Péterfyne Tary Irén* olvasott fel igen élvezetesen. Elnök záróbeszédében mondott hálás köszönetet a szereplő hölgyeknek és uraknak, a kénosi hiveknek, hogy templomukat, saját hajlékukat megnyitották a gyűlés tagjai előtt.

Tíz pernyi szünet után elnök elrendelte a titkári választást, melyre egyhangú bizalommal *Benczédi Pál* h. ujfalvi lelkész választatott meg. Elnöki javaslatra néhai *Egyed Ferencné* tiszth. alelnök emléke a kifejtett buzgóság és áldozatkészségért jegyzőkönyvileg örökített meg. *Pál* Ferenc oklándi lelkész terjesztette elő a bizottság által már megvizsgált 1912. évi pénztárnoki számadását, valamint *Ürmösi József* az egylet könyvtárnoki je-

lentését. Mindkettő fejlődést mutat. Közgyűlés a kezelőknek köszönetet mondva, a n.-ajtai *Kriza*-szoborra adományt és az Emke tagjai közé rendes tagképpeni belépést egyhangulag megszavazta. Elnöki felhívásra — sorrend szerint — H.-Keményfalva tüzetett ki a gyűlés helyéül. Felolvasónak: *Demeter* Dénesné, szavalóknak: *Szabó* Irma k. a. és *Rédiger* Géza, énekszólóra: *Ürmösi* Józsefné voltak szivesek ajánlkozni. Ezután berekesztetett a közgyűlés, az iskolában terített asztalokhoz települt, hogy testi táplálékban is részesüljön.

Egy mindenekben jólsikerült gyűlés kedves emlékeit vitte haza minden megjelent. o. o.

A *háromszéki Dávid Ferenc f. Egylet* folyó é. jul. 7-én halhatatlan szellemű püspöke, Dávid Ferenc emlékére Árkoson jól sikerült ünnepélyt tartott. Jól esik lelkünknek, hogy az Egylet ünnepén nemesak hitsorsosaink, hanem más egyházak tagjai is szép számmal jelentek meg, ezzel tanúságot téve arról, hogy az eszme haladását elismerik.

Boor Jenő lélekemelő imát és beszédet tartott, köz-énekeket az árkosi férfikar énekelt Végh Benjámín vezetése mellett. Elnöki megnyitót mondott Szász Béláné urhölgy, felolvasott Ince Balázs árkosi jegyző, ref. vallásu létére oly szépen méltatta Dávid Ferencet, hogy egy unitáriusnak is becsületére vállott volna. Szavaltak Székely Kelemen s.-kőröspataki és Végh Benjámín árkosi lelkészek. Elnöki bezárót Szent-Iványi Miklós kir. tanácsos ur tartott, a tőle megszókott szeretet és jóság hangján.

Ünnepély után az Egylet értekezést tartott. Tárgya a tisztikar és választmány újraalakítása. Elnököknek Szent-Iványi Miklós kir. tanácsos urat, Szász Béláné urhölgyet és Végh Benjámint ügyvivő elnöknek, titkárnak Székely Kelemt, pénztárosnak József Lajost választotta meg.

A választmány számát is felemelte 16-ra, tagokká választottak: Dr. Ferenczy Géza, Kádár Sándor, Székely Zsigmond, Utó Áron, Lőfi Gyula, Hosszu Ferenc, Boér Jenő, Kovács Lajos, dr. Barabás Sándorné, dr. Murvay Józsefné, József Lajosné, Benkő Árpádné, Szabó Mózesné, Lőfi Gyuláné, Kovács Lajosné, özv. Göncz Mihályné.

E szépen sikerült ünnepélyről a megszókott fehér-asztalhoz mentünk, hol számos köszöntő hangzott el házánk és egyházunk nagyjaira.

Azzal a közös kívánsággal távoztunk, vajha még sok

ily lelki élvezetben lenne részünk, a jövőben tartandó Dávid Ferenc f. Egylet gyűlésein, mire jogosan számítunk.
Hlennvolt.

Elnöki beszéd.

Tartotta Szász Béláné a háromszéki D. F. egyletben

Tisztelt ünneplő közönség!

Dávid Ferenc Egyletünk azért viseli ezt a névet, hogy mindig emlékeztessen az unitarizmus nagy alapítójára, az emlékezet pedig csodálatos lelki tehetség, amelynek az emberiség sok mindent köszönhet. Amióta az ember tudásvágytól üzött szelleme rálépett emberi hivatása, a tökéletesedés, a művelődés, a soha nem szűnő küzdelem, a rombolás és alkotás útjára: azóta ezernyi és ezernyi küzdelem közepette az emlékezet ami világító fáklyánk, ami soha el nem alvó szövétnekünk.

És ez a fáklya oda világít azon küzdelmekre is, melyeket nemzetünk politikai és vallásos téren megvívott, örökös fénnel vonja be azokat a máglyákat, amelyeken a hit bajnokai estek áldozatul a felekezeti türelmetlenségnek.

Vegyük kezünkbe ezt a fáklyát ma is, amidőn szerény kulturális egyesületünk ünnepélyt tart.

Ez ünnepély a szeretet ünnepe. A régi keresztények egyszerűségével, hitsorsosaink és embertársaink iránti szeretetben törekszünk teljesíteni a ránk bízottakat, keresve azt ami jó és szép, téve azt amit a szeretet parancsol ezen ténykedésünk közben nem feledkezünk el arról sem, hogy szerény anyagi eszközeinkkel segítsünk könnyebbé tenni az esetleges nehéz terhek elviselését, de főképp szem előtt tartjuk, hogy «lélek az, ami megelevenít». Lelki kincsek azok, amelyeknek megszerzésében buzgólkodnunk kell, mindenekfelett pedig el kell telnünk e pillanatban is az Isten és egymásiránti igaz, irigység és rosszakarattal nélküli keresztény szeretettel, amely gyűjti az ő szellemi kincseit az egymással való érintkezésben, műveltségének előmozdításában megteremtse azt a vallásos és szellemi tőkét, amely a nemzetek életének legerősebb biztosítója.

Én legalább úgy érzem, hogy az élet iskolájában a műveltebb tényezőknek, az erősebb és tisztább hitnek, a finomabb lelkületnek, a nemesebb izlésnek és mindenek fölött az igaz egy és örök szeretetnek kell a vezető szerepet átvennie e földön, hogy Istennek ami szerető édes atyánknak méltó gyermekeivé lehessünk.

Azon erős hitben, hogy nemescélú egyesületünk mai működése is hozzájárul egy porszemmel a szent cél megvalósításához, az ünnepélyt megnyitom.

Levél az Alduna végpontjáról.

Tekintetes Szerkesztőség!

Ha jónak véli e kis értesítést az «Unitárius Közlöny» vidéki hírei között közzé tenni kérem.

Itt az Alduna végpontján — Orsován, alig tartozkodik négy unitárius család, úgy hogy egy egyházi férfinak (pap) e pár elszigetelt atyafit, a költséges hosszú-fáradtságos ut miatt, felkeresni és lelki táplálékban részesíteni talán nem is érdemes.

De mennyire megörvendeztetett minket egy igen kedves, fenkölt szellemű papi ember, névszerint Józán Miklós ur, budapesti unitárius esperes, ki július 10-én Fehértemplomban egy ifju párt kötvén egybe, váratlanul 12-én két szép fiával Orsován termett, miután az Alduna szépségeit: Kazánszoros, Adakaléh-szigetét, Vaskaput, Karonakápolnát, sőt átkelve a Dunán Tekia szerbközséget — Orsova jelenlegi élelmi piacát is megtekintette — fiainak megmutatta, f. hó 14-én az ilteni evang. szép kis templomban prédikált, nemcsak e pár unitárius családnak, hanem Orsova felekezeti külömbség nélküli értelmiségének, kik nemi külömbség nélkül az egész templomot zsufolásig megtöltötték, a jeles szónok nagyszerű beszédét áhítatosan hallgatták, s mindnyájan azon hangulatban távoztak, hogy ilyen erkölcsös, gyönyörű, fordulatokban szép, fényes szónoklat nagy ritkán hangzik e határszéli városban. Meg kell itt emlékezni és köszönetet mondanom tiszt. Frantz Ede evang. lelkész és egyházi gondnok Hojtsy Sándor uraknak, kik templomukat esperesünknek az istentisztelet megtartására a legnagyobb szívesseggel engedték át; de meg kell emlékezni tiszt. Frantz Edéné önagyságáról is, ki a Biblia azon tételét «hogy nemcsak kenyérrel él az ember» megfordította és templomozás után, az esperes urral együtt az egész orsovai unitárius statuszt kitérő — magyar ebédrel látta el.

Meg tört tehát a jég, az első vándor unitárius istentisztelet megtörtént és épen itt, hol még ma is vannak, kik azt kérdik: «az unitáriusok keresztények?», hanem az a lelkes hangulat, melyet a jelenvoltak magukkal vit-

tek, s melyről oly szívélyesen emlékeznek meg egyes kö-
rökben, bizton megfogja változtatni a véleményeket.

Orsova, 1912. jul. 17-én.

Rend Domokos,
m. k. erdőtanácsos.

Irodalom.

Káprázat és valóság a sorsjátékban. Irta dr. Sárkány Lajos főgimnázumi tanár. Ára 1 K. 20 fill. Legtöbb ember a szerencsétől vagy a sorstól várja boldogulását, s ezért utolsó garasát is kockára teszi. Az a kocka lehet kártya, lehet sorsjegy, lehet részvény. A kínálat nagy, az ígélet még nagyobb, s a szegény ember könnyebben hisz a kuruzslónak, mint a tudos orvosnak. A vége rendesen az, hogy se pénz, se egészség. A dr. Sárkány könyve olyan alapos és jó tájékozó a sorsjáték természetéről, amilyen irodalmunkban nincsen. Megérdemli a gondos figyelmet.

— — —

Az *Unitárius Szószék* erősödik belső tartalmában s céltudatosan szolgálja a közérdeket. Vajha minél tágasabb körben fölébresztené a közérdeklődést. A juliusi vas-
kos füzet tartalma: Keresztelési beszéd. (Lőfi Ödön.) — Keresztelési beszéd. (Ürmösi Károly.) — Keresztelési beszéd. (Fazakas Lajos.) — Keresztelési beszéd. (Deák Miklós.) — Lelki templom. (Bölöni Vilmos.) — «Adjatok, nektek is adatik.» (Németh István.) — Esketési beszéd. (Id. Sándor Gergely.) — Esketési beszéd. (Kozma Dimén.) — Esketési beszéd. (Benczédi Pál.) — Urvacsorai beszéd. (Dr. Boros György.) — Urvacsorai beszéd. (Ürmösi Kálmán.) — Urvacsorai beszéd. (Dézsi Mihály.) — Urvacsorai beszéd. (Györffi Ferenc.) — Urvacsorai beszéd. (Raffay Domokos.) — Urvacsorai beszéd. (Kelemen Árpád.) — Urvacsorai beszéd. (Gálfy Mihály.) — Urvacsorai beszéd. (Szekely Tihamér.) — Urvacsorai beszéd. (Kovács Lajos.)

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Püspöki vizsgálat Torockón. Főt. Ferencz József püspök ur aug. 4-én vizsgálatot fog tartani a torockói egyházközségben. Hívei örömmel várják és ünnepélyesen fogják fogadni.

Csegezy Mihályné. Csegezy Mihály köri gondnok, orsz. képviselő neje elhunyt július 29-én Tordán. Élete szenvedések sorozata volt s mégis mindig tartott megnyerő kedélye, élénk szellemessége. Brassai bácsinak anyai ágon legközelebbi rokona. Az elhunyt háza volt a nagy férflu második otthona. Sokszor hűzamos ideig tordai házában lakott s mindig jól találta magát, mert családi gondban, rokoni szeretetben részesült. A fenkölt szellemű nő nagyrebcsülték ismerősei. A D. F. E. egyik örökös alapítóját gyászolja.

Benkő Mihály köri gondnok 630 korona újabb adománnyal járult konviktusi alapítványához. Az E. K. T. háálás köszönettel fogadta, ugyszintén a kolozsvári közhasznú takarékpénztár 100 kor. adományát is.

Györfi István oxfordi akadémistánk dicsőségesen bevégezte két évi kurzusát és július közepén szerencsésén hazaérkezett. Igen jó színben van s kitünő egészségben. Tanulmányait az elmúlt évben is több tárgyból kitüntetéssel végezte. Föltűnök voltak írásbeli dolgozatai. Nemcsak a tárgyakat, hanem a nyelvet is kiváló eredménnyel tanulta meg. Számos helyen prédikált s mindig nagy tetszést ért el. A kolozsvári egyházközségben és a theologián már az őszön megfogja kezdeni

munkálkodását, mihez előjárói szép reményeket fűznek.

Uj lelkészek. Zoltán Sándor lelkészjelölt az ezerévi emlék alap első akadémistája egy évig folytatta tanulmányait német egyetemeken. A jeles készültségü ifjut Homoródssentmártonba egyhangulag megválasztották lelkésznek. — Homoródssentpéterre a főt. püspök ur kinevezte Sebe Ferenc lelkészjelöltet rendes lelkésznek Állását július 21-én elfoglalta megfelelő ünnepélyességgel.

Lelkészek fizetéspótléka immár legalább ígérethben megvan. 25 évi szolgálat után 3000 koronára egészítik ki. Ósaládos embernek — bizony — ez is csekély a mai viszonyok között, de a mostani állapothoz képest óriási javulás lenne — csakhogy valóság lenne. A tanítóknak és más tisztviselőknek családi pótlék van ígérve. Nálunk a családi pótlékot a segélyek kiosztásával lehetne s kellene s helyettesíteni, még pedig határozott program szerint.

A theologiai intézetbe sok ifju jelentkezett fölvételre, ami azért is örvendetes, mert háromnak jeles érettségije van s a többi is reményre jogosító. Ez intézet internátusában lényeges változás lesz. A hallgatók az eddigi egy helyett négy dolgozó szobában lesznek elhelyezve, ami nagyon megkönnyíti a tanulást és dolgozást. A volt tanári lakások a nyáron átalakíttatnak erre a célra.

Füzesgyarmaton július 28-án lesz Bárka József új lelkész, beiktató ünnepélye. Az ünnepély iránt a hívek és a vidéken levő unitáriusok melegen érdeklődnek.

Hazasság. Gál Kálmán fehértemplomi főgimn. tanár kedves leányát Ilonkát jul. 10 én Fehértemplomban nőül vette Várady Kálmán újvidéki áll. főgimn. tanár. Tanuk voltak

Maresch Emil pénzügyi főfelügyelő és dr. Gál Kelemen igazgató. Egyházi áldásban Józán Miklós esperes részesítette — Kolozsvári házasságot kötöttek és az unitárius egyház áldásában részesültek: Csizsek Árpád ref. asztalossegéd és Kovács Borbára unitárius vallásu hajadon. — Komjátszegi Lajos, főpincér, unitárius vallásu és Szegedy Erzsébet r. kath.

Tanáraink külföldön. Már rendes gyakorlattá kezd válni, hogy tanáraink a nyári szünetüket külföldön tanulmányra töltik. Ezuttal dr. Barabás Abel folytatja Göthe tanulmányait Weimarban, Márkos Albert Berlinben és más német városban fog előadásokat hallgatni. Kovács Kálmán tanár Németországban, Sweitzban és Olaszországban tesz hosszabb utat nejével és testvérével Kovács Irén tanítónővel. Az lenne jó, ha 5–10 évben egyszer mindenki megfordulna külföldön. A Berde-jutalom fölhasználásának ez a legjobb módja

Az E. K. Tanács július 27-én tartott gyűlésében Báró Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok ur meleg szavakkal üdvözölte Fekete Gábor főgondnok urat belső titkos tanácsossá történt kinevezése alkalmából. Ugyanazt a főt, püspök ur a kinevezés nyilvánossá tételekor tette meg az E. K. Tanács tagjai-
val. — Internátusi felügyelőnek a kolozsvári kollegiumhoz kineveztetett Dr. Borbély Ferenc és Gálfy Zsigmond tanárjelölt, a kereszturihoz Barabás Tihor tanárjelölt, — Berde tanári jutalom Hidegh Mihály tanárnak szavaztatott meg. — A kolozsvári főgimnázium 15-ik rendes tanácskének tárgyál ideiglenesen a magyar-német vétettet föl. — A böllöni egyházközség a konviktusi alapítványa jövedelmét kiegészítette 250 koronára. — Kereszturkői esperes Lőrinczi István fölszólására kimondotta az E. K. Tanács, hogy

az egyházköri közgyűlésekre kötelesek képviselőt küldeni mind azok a testületek, amelyeket a törvény ezzel a joggal felruházott. — Szentmártoni Kálmán tanárnak 200 kor. korpótlék utaltatott. — A kolozsi egyházközségnek az Iszlai féle 40 darab énekkönyv beszerzésére segély adatik. — Mózes Mihály abrudbányai lelkész ideiglenes nyugalomba bocsátatott okt. 1 től. — A kövendi egyházközség templomjavítási terve jóváhagyott.

A „**Debreceni Protestáns Lap**“ is megemlékezett az unitáriusok temesvári ritka és szép ünnepélyéről, de nemhogy tapsolna örömeiben, még nem is örvend, hanem utólag leinti a „liberális Szabolcskát“, minek utána az unitárius esperessel együtt osztotta az urvacsorát s végül maga is urvacsorázott. Azt gondoljuk — így szól — ez az urvacsorában való segédkezés és részvétel bátran elmaradhatott volna. Tiszta igaza van lapársunknak! Sok minden elmaradhatott volna, de régen megmondattott Saulusnak „nehéz neked az ösztön ellen rúgadoznod“. Szabolcskát is valamelyes olyan ösztön hajtotta, amilyen Zwinglit, amikor azt mondotta: a testet megölhetitek, de a lelket még nem ölhetitek Luthert, amikor azt mondotta: „másképpen nem tehetek“, Dávid Ferencet, amikor így szólott: a hit Istennek ajándéka, ő adja, kinek mennyit akar adni. Szabolcska is másképpen nem tehetett. S jaj lett volna neki, ha másképpen teszen, mert akkor perbe szállott volna vele lelki-

ismerete és — amint mondja — saját Krisztusa. Lapunk más helyén foglalkozunk az unitáriusok és a debreceniek közötti viszonyal. A temesvári ünnepre tett megjegyzések hírére irottak talán nem fognak zárt ajtókra és siket fülekre találni. Különben — amint most tudjuk — a lapnak felelt Szabolcska lelkész, kijelentvén, „ha a 16-ik századból Geneve városból menekült unitáriusok lettek volna is: akkor is éppen így fogadtam volna őket és éppen így jártam volna el velük szemben. Még pedig egyenest az én Krisztusom félreérthetetlen parancsolata *s lelkem utasítása szerint*. A Szabolcska lelkész levelére a közlemény írója Uray Sándor azt válaszolja a megnevezett lapban, „hogy a kérdéses együttműködés telemítésével a tagadhatatlanul vitára alkalmas dolgot odadobom az eszmék forró kohójába. Ha van valakinek szava hozzá: tessék vitassuk és tisztázzuk a kérdést.“ Örvendünk, hogy nt. Uray ur, aki a D. Pr. L. szerkesztő helyettese, ugyanazt akarja, amit mi üzenetünkben kifejezünk. Hiszen ha Dávid Ferenc és Mélius Debrecenben nem is jöttek egyetértésre, ami akkor azt jelentette, hogy egyik sem győzte le, s nem győzte meg a másikat, mind a két fél tisztultabb fogalmakkal távozott el. Ma már egyenesen azért megyünk Gen'be, Amsterdamba, Londonba, Berlinbe, hogy megtudjuk a hívó és gondolkodó s egyben irányító tudósoktól, hogy milyen vélekedésben vannak, milyennek látják az élet és

a hit viszonyát. Ha ezt ide haza is megtudakolnók egymástól, rájönnék, hogy több a lélek a betünél, ékebb az élő szó a legpontosabban írt káténál, de mindezeknél is szebb és jobb a krisztusi szeretet, békesség s az olyan egyetértő segítő munka, amelyet Szabolcska temesvári lelkész végezett.

Ki tervezte volt a kolozsvári és kereszturi kollegiumokat a XVIII ik száz végén? A jeles mérnök hitrokon neve *Ugrai László*, aki Bécsben egyházi segélylyel tanult. Udvahelyszéken volt mérnök. Szívesen vennők, ha olvasóink valamelyike bővebb fölvilágosítást tudna adni Ugrai László életéről.

Pályázat. Nagy Dénes alsójárói lelkész úr, mióta állását elfoglalta, mindenik évben 20 koronát tűzött ki pályadíjúl a theologiai önképzőkör tagjainak. Mindig azt kívánta, hogy megjelölt alkalomra irassék halotti beszéd. Az 1912.-13. tanévre is kitézi a jelölt összeget a következő föltétellel: Halotti beszéd írandó egyházi főpap vagy világi fejedelem végtisztességtételére. Alapige: Dániel XII. r. 13. v. „Dániel menj el a te határodig és elnyugszol.“ A pályázatot az érdekelteknek tudomására hozzuk, a lelkész úrnak pedig meleg köszönetet mondunk.

A Kálnokról eltávoztak: Dr. Bedő Albert ny. államtitkár unit. Budapest, Boér Gergely zenetanár unit. Kolozsvár, Gyöngyössy Ferenc adóiszt unit. Szilágysomlyó, K. Bedő Lajos erdőtanácsos, unit. Arad, Barabás Endre tanítóképző igazgató, Déva, Régeni Áron tanító, unitár. Kolozsvár, Székely Tihamér unit. lelkész Magyarsáros, Gyöngyösy Béla unit. lelkész, Magyarsákra, Gyöngyösy Albert ref. tanító, Lele (Szilágy m.), Gyöngyösy Gáspár ref.

kántor, áll tanító. Mocsolya, Bedő József unit. kántor-tanító, Oklánd, Kiss György unit. énekvezér, tanító Homoródjánosfalva, Kiss Jakab ny. tanító, unitárius énekvezér, Kövend, Gyöngyössy Lajos járásbíró, unit. Kraszna, Gyöngyösi József áll. tanító, unit. Forgácskut, Barabás István unit. lelkész, Hódmezővásárhely, ifj. Kiss Jakab unit. énekvezér, tanító, Derzs, Kiss János állomásfőnök, Apáca, Bedő Albert unit. énekvezér, tanító; Homoródkeményfalva, Bedő Béla körjegyző, unit. Moha, Bedő Sándor adótiszt, unit. Sepsiszentgyörgy, Bedő Béla postatiszt, unit. Brassó, Régeni Jolán postatiszt, unit. Harasztos, Kiss Dániel okl. tanító, ref. kántor Dálnok, id. Ütő Lajos ny. lelkész, Dombó, Farkaš Aladárné sz. Ütő Berta okl. tanítónő, unit. Sepsibodok, Székely Kelemen unit. lelkész Sepsikőröspatak, Gyöngyösy Gábor körjegyző, unit. Bágyon, Bedőházi József körjegyző, ref. Pusztakamarás, Téglás Ferenc ref. lévita-tanító Buzásbesnyő, Téglás Áron közs. tanító, ref. Derzsotomaj, Vitályos Gábor áll. tanító, unit. Oltzsem, Tóth Jenő határrendőr-biztos, kath. Liptószentmiklós, Dávid Ferenc áll. tanító, ref. Szárazajta, Dávid Gergely ref. énekvezér Zalán, Gyöngyösi Károly unit. tanító. Tanfelügyelőség, Sepsiszentgyörgy, Kovács Béla körjegyző, unit. Csikmindszent, Kovács Gábor jegyzősegéd, unit. Csikmindszent, Komán Károly tanító, ref. Mikes-telep, Zahola, Gyöngyösi Pál pénzügyőr unit. Kolozsvár, Szász Ferenc pénzügyőr ref. Sósmező, Vánesa János postatiszt Brassó, Apor Károly máv. hivatalnok ref. Orsova, Apor Ferenc s.-jegyző ref. Bükszád, Barabás Ger-

gely szobrász ref. Marosvásárhely, Téglás Gábor máv. hiv. ref. Torda, Bedőházi Gábor járási számvevő unit. Nagyajta, A következőknek atyja volt Kálnoki: ifj. Ütő Lajos unit. lelkész Dombó, Gyöngyösi Sándor postatiszt unit. Arad, K. Bedő Béla hirlapíró unit. Galgagyörgy (Pestm.), Kiss Sándor unit. lelkész Kolozs Imreh Zsigmond ref. kántor, okl. zenetanár Kolozsvár, Kiss László uradalmi gazdatiszt unit. Hom.-szentpál, Kiss Gábor vármegyei hiv. unit. Székelyudvarhely, Kiss Károly áll. tan. unit. énekv. Vargyas, Dr. Kiss Tamás áll. nyomdai ellenőr unit. Budapest, Kiss Jenő jegyző unit. Felsőrákos, Kis Ernő IV. é. tan. növendék ref. Kisborosnyó, Kis Gyula ref. papnöv. Kolozsvár, Kiss Béla tanító unit. Korond (Fenyőkut), Dr. Kiss Jenő törv.-széki jegyző unit. Brassó, Kiss Endre s.-jegyző unit. Felsőrákos.

A **Mária kongregációk** nem hagyták abba munkájukat. A «Világ» napilap figyelmeztet arra az eljárásra, hogy érettségi előtt esküt vesznek ki a ifjaktól, hogy a Mária kongregációk hívei lesznek életük végéig. Jól kiválasztják az alkalmat, mert ilyenkor az ifjui lélek a nagy félelem és aggodás (diáknyelven drukkolás) miatt nagy izgalomban van, majdnem beszámíthatatlan állapotban. Ezt mi visszaélésnek nevezük, elítéljük, mert erkölcstelen. Amugy is az ilyen kényszer-eskü teljesen értéktelen.

Tannló kis fiuknak vagy lányoknak előnyös föltételek mellett ellátást és lakást ad egy özvegy asszonyság. Cim: Özvegy asszony, Kolozsvár, Monostori-ut 61. sz. Bővebb tájékozást szivesen nyújt levél útján vagy személyesen.

Köri közgyűlés az Udvarhely körben Az udvarhelyköri unitárius egyházkör július hó 18-án tartotta meg rendes közgyűlését. A rendes évi közgyűlésekből sok tekintetben eltérő volt a gyűlés, mert hiszen világi elnöke, báró Daniel Lajos ez évben részesült királyi kitüntetésben, amiről Kisgyörgy Sándor esperes emlékezett meg, a kör esperese pedig ez évben éri el negyvenéves papi szolgálatát, melyet Pál Ferenc köri jegyző méltatott, de megemlékezett róla elnöklő báró Daniel Lajos is. Igen szép jelenet volt, midőn báró Daniel, az esperes üdvözlésére kijelentette, hogy a családját ért kitüntetés után is marad az, aki volt eddig, egyszerű munkás ember.

A tárgysorozat pontjai között nagyobb vitára természetesen a papválasztási törvény revíziója adott okot. A közgyűlés egyhanguan, minden elmentmondás nélkül nem tartja revisiót sem a demokratizmus sem a liberalizmus eszméivel megegyeztethetőnek. Nevezetesen az egyházkör teljesen elhagyandónak véli a „kirendelést“, helyébe a jobban hangzó kinevezést ajánlja. Nem tartja megengedhetőnek

azt, hogy a választó jogosultak között az ugyanazon minősítéssel bíró segéd- és helyettes papok között különbség legyen, hanem ha a segédpap nem választható, a helyettespap se legyen választható. Továbbá a gyűlés nem tartja megengedhetőnek azt, hogy a püspök a kevesebb szavazatot kapottat is kinevezhette, hanem azt javasolja, hogy a legtöbb szavazatot nyert jelölt kinevezendő.

A segélyekért igen sok jogosult kérés érkezett be. A gyűlés ajánlotta azokat. Dehogy mi lesz azoknak a sorsa, azokról már Úrmösi József előzetesen is bus resignacioval emlékezett meg.

A székelyközségek termelőképességét érdekesen világítja meg a kálnoki ünnepről szóló névsor. Szívesen vállalkozunk hasonló kimutatás közzlésére, de óhajtanók, hogy a nők is vétessenek föl.

Hármonium. Egy teljesen jókarban levő 12 regiszteres bármely templomban is használható, hatalmas hangu hármonium féláron — 400 koronáért eladó Sárdi Lőrinc pénzt. ellenőrnél, Kolozsvárt, Brassai-utca 2. sz. a.

A Dávid Ferenc Egylet alapszabályai.

Az egylet körülírása.

1. §. Az egylet címe: «Dávid Ferencz Egylet» Hivatalos pecsétjén ugyenezt a felírást használja.

2. §. Az egylet célja: az unitárius keresztény vallás, a hit- és erkölcsstudomány és neveléstan körébe tartozó elvek és kérdések tisztázása és terjesztése, a keresztény vallásos és erkölcsi élet ápolása és emelése.

Az egyleti tagság feltételei s a tagok jogai és kötelességei.

3. §. Az egylet áll alapító, rendes, pártoló és tiszteletbeli tagokból.

a) Alapító tagok: kik az egylet pénztárába egyszersmindenkorra legalább tíz (10) o. é. forintot fizetnek.

b) Rendes tagok: kik egy évre egy (1) o. é. forintot fizetnek, s kötelezik magokat öt évre.

c) Pártoló tagok: kik az egylet pénztára gyarapításához koronként tetszés szerinti összeggel járulnak.

d) Tiszteletbeli tagok: kiket a közgyűlés az

egylet körül szerzett érdemeik vagy az iránt tanusított rokonszenvéük elismeréséül ilyeneknek megválaszt.

Bármelytagságra felvétetnek nők is.

4. §. Minden tagnak joga van: az egylet és fiókegyletek közgyűlésein megjelenni, a felmerült kérdésekhez hozzá szólni, javaslatokat tenni. Szavazati joguk csak az alapító és rendes tagoknak van; ezek tarthatnak igényt arra, hogy az egylet kiadványait s másnemű nyomtatványait díjtalanul, illetőleg leszállított áron kapják s az egylet által nyújtandó előnyökben részesüljenek.

5. §. Kötelesek a tagok: a) Az egylet működését jó példával és buzdítással elősegíteni.

b) Az egylet célját körükben megismertetni s annak tagokat szerezni.

c) Az önként felvállalt munkát halogatás nélkül teljesíteni.

d) Az évdijakat minden év október végéig pontosan befizetni az illető pénztárnok kezeihez.

Az egylet tisztviselői és kötelességeik.

6. §. Az egylet tisztviselői: elnök, két alelnök, titkár és pénztárnok.

Mindenik tisztviselő titkos szavazás útján választatik 3--3 évre. Mindenik választható újra is.

7. §. Az elnök az egylet összes ügyeinek fővezetője és képviselője. Teendői: a köz- és választmányi gyűlések összehívása, megnyitása és vezetése.

8. §. A két alelnök: az elnök jelen nem létében vagy annak megbízásából az elnöki tisztet az egyik alelnök vezeti. Az egyik alelnök mindig a nő tagok közül választható.

9. §. A titkár: szerkeszti a közgyűlési és választmányi ülések jegyzőkönyveit; az egylet érdekében a választmány felügyelete alatt levelezést folytat, arról pontos naplót viszen és működéséről a gyűlések alkalmával a választmánynak jelentést tesz. Az egylet kiadványait sajtó alá rendezi, szétküldésokről és elárusításukról gondoskodik; a választmány évi működéséről s az egyesületi élet mozgalmairól a közgyűlésnek évi jelentést készít; a közgyűlés és a választmány nevében kiadandó iratokat az elnökkel együtt aláírja; az egylet jegyzőkönyveit és irományait gondozza.

10. §. A pénztárnok: az egylet pénztét és más pénzürtékű vagyont kezel, a költségeket az elnök utalványozására fedezi; a kiadásokról és bevételekről rendes

naplót vezet; évenként a közgyűlésre számadást készít, amelyet a közgyűlést megelőzőleg felülvizsgálás végett a választmányynak benyújt.

11. §. A tisztviselők egyelőre díjtalanul végzik teendőiket, de mihelyt az egyesület pénzvagyona megengedi, a titkár és pénztárnok aránylagos díjazásban részesíttetnek, mit a választmány előterjesztésére a közgyűlés állít meg.

A közgyűlés.

12. §. Az egyesület évenként közgyűlést tart, vagy az egyházi (illetőleg zsinati) főtanács helyén a főtanács kezdete előtti napon, vagy másutt és máskor is mikorra határozni a választmány célszerűnek látja. Amikor a közgyűlés az egyházi főtanácscsal nem egy helyen tartatik, akkor ünnepélyes isteni tisztelettel köttetik össze, melyre egyházi szónokról az egyesület lelkész tagjai közül az elnök ajánlatára a választmány gondoskodik.

13. §. A közgyűlést az elnök hívja össze két hónappal a gyűlés napja előtt; ugyanakkor közli a gyűlés tárgysorozatát is. Rendkívüli közgyűlések esetében az összehívás szükség szerint 15 nap alatt is megtehető.

14. §. A közgyűlések teljesen nyilvánosak, tanácskozási joguk azonban csak a tagoknak, szavazati joguk csak az alapító és rendes tagoknak (4. §.) van.

Ervényes határozat hozatalra a tisztviselőkön kívül legalább 15 szavazó tag jelenléte szükséges.

15. §. A közgyűlés tárgyai: egy vagy több felolvasás, a kitűzendő kérdések megvitatása, az egyesület és fiókegyetek évi működéséről szóló jelentések és költségvetések, javaslatok és indítványok tárgyalása; az egyesület és fiókegyetek további teendői iránti tanácskozás.

16. §. Aki a közgyűlésen felolvasást akar tartani, szándékát, a gyűlést megelőzőleg négy hóval, a választmányynak a tárgy megnevezésével bejelenti. Önkéntesen jelentkezők hiányában felolvasóról a választmány gondoskodik.

17. §. A kitűzendő kérdések vagy a megelőző közgyűlésen az elnöknek, vagy a közgyűlés tartása előtt legalább négy hónappal a választmányynak bejelentendők, hogy a fiók-egyleti gyűléseknek megvitatásra előre kiküldessenek és a tárgysorozatában a meghívóval együtt (13. §.) közöltessenek.

18. §. Az egyesület évi értesítőt ad ki, melyben a felolvasások, a kitűzött kérdések és a vitatkozás rövid jegyzőkönyve közöltetik, hogy az így kifejtett eszmék, elvek és vélemények minél szélesebb körben megismertessenek,

Ha az egylet pénzvagyona az Értesítő kiadását nem fedezné, akkor a választmány a «Keresztény Magvető» szerkesztőségével egyetértve gondoskodik, hogy a «Keresztény Magvető»-ben az arra érdemesebb tárgyak közöltessenek.

A választmány.

19. §. Az egylet ügyeit egy Kolozsvárt székelő választmány intézi, mely áll az egylet tisztviselőiből s ezeken kívül a közgyűlés által választott hat rendes tagból, kiknek tekintettel a választmány székhelyére, Kolozsvárt lakó egyleti tagoknak kell lenniök. A fiók-egyletek elnökei a választmány rendes tagjainak tekintetnek. A választmány kolozsvári tagjai a közgyűlésen egyharmadrészben változnak s helyök ugyanakkor betöltetik. A kilépők újra választhatók.

20. §. A választmány teendői: *a)* az egylet közgyűlési határozatainak végrehajtása és elintézése, továbbá előkészítése mindazoknak az ügyeknek, amelyek az egylet céljainak elérésére üdvösek és hasznosak lehetnek; *b)* az egylet és fiók-egyleti pénztárnokok számadásai felülvizsgálása, a jövő évi közgyűlés tárgysorozata előkészítése.

21. §. A választmány minden hónapban egyszer gyűlést tart, de a szükséghez képest többször is tarthat. A gyűlésre az elnök hívja meg a tagokat.

22. §. A választmány érvényes határozatot csak akkor hozhat, ha legalább öt tag jelen van. Szavazatok egyenlősége esetében az elnök szavazata dönt.

A fiók-egyletek.

23. §. Az egylet tagjai egyházkörönként fiók-egyletekké alakulnak, vagy amely egyházkörben egy vagy más formában már hasonló irányu egyletek vannak, azok az alapszabályok értelmében ily fiók-egyletekké alakulnak át.

24. §. A fiók-egyletek azon egyházkör fiók-egyletének nevezetnek, amelyben megalakultak, e tekintetben azonban a szomszéd egyházkörök tetszés szerint egyesülhetnek egymással egy fiók-egylet alakítására s ez esetben a fiók-egylet az egyesített egyházkörök nevét veszi fel.

Mindenik fiók-egylet közgyűlése titkos szavazattal választ magának (gy elnököt, egy alelnököt, egy jegyzőt és egy pénztárnokot 3 évi időtartamra. A választmány tisztviselői oly feltételek szerint választatnak, mint a közgyűlés tisztviselői.

A tisztviselők kötelessége a fiók-egylettel szemben ugyanaz, ami az egylet hasonló tisztviselőinek az egy-

lettel szemben. A pénztárnok az együletet illető tagsági díjakat (30. §.) a fiók-egylet tagjaitól beszedi és az együleti pénztárnoknak beküldi.

26. §. A fiók-egylet évenként legalább egy közgyűlést tart, melynek tárgyai hasonlóan az egyület közgyűléseinek tárgyaihoz: felolvasás, vitatkozás, tanácskozás a következő gyűlés programjának megállapítása. A fiók-egylet közgyűlése gondoskodik arról, hogy koronként a híveknek népszerű előadások tartassanak lehetőleg minél főbb helyen. A fiók-egyleti közgyűlés érvényes határozatot csak akkor hazhat, ha a tisztviselőkön kívül legalább 3 fiók-egyleti tag van jelen.

27. §. Minden fiók-egylet legalább 2 taggal viselteti képét a főegylet közgyűlésén s egyszersmind gondoskodik arról, hogy a fő-egylet választmánya a fiók-egylet működéséről folytonosan tájékozva legyen, valamint, hogy a fő-egylet közgyűlése elébe terjesztendő számadások, jelentések, javaslatok és indítványok a maga idejében (20. §.) beküldessenek.

28. §. A fiók-egylet működése különösen kiterjed arra is, hogy egyes hitközségekben a vallás-erkölcsi élet szep-
lőtlen tisztaságban megőriztessék s minél gazdagabb gyümölcsöket teremjen, mi végre az unitárius egyház tör-
vényei keretén belül minden lehető módot felhasznál arra, hogy:

- a) nép- és ifjúsági könyvtárak,
- b) önképző körök,
- c) vasárnapi iskolák alapittassanak,
- d) a vasárnapok megtartassanak s ezeken híveink az isteni tiszteletet buzgón látogassák,
- e) a gyermekek iskoláztatása ne hanyagoltassék el s különösen a vallástanítás mindenütt gondosan kezeltessék.
- f) a híveknek a hitközség s általában a vallásközönség közszükségei fedezésére az áldozatkészség ne csökkenjen, sőt fokozódjék,
- g) a különböző hitfelekezetűek között a kölcsönös szeretet és testvéri érzés ápolltassék.

Mindezen célok elérésére a fiók-egyletek az illető lel-
készeket és tanítókat közös megállapodás szerint utasít-
ják, tanácsolják és buzdítják s a szükséghez képest az
egyöntetű eljárásra a módokat megállapítják.

Az egyület vagyonának felhasználása.

29. §. a) Az alapító tagsági díjak tőkésittetnek,
- b) A fiók-egyletek valamelyikébe beiratkozott rendes tagok évdíjának (1 frt) fele (50%) részét az illető kör

a maga céljaira megtartja, a másik részét beküldi az egylet pénztárába. (24. §. b.) A pártoló tagok díja az a fiók-egyletet illeti, melynek adatik,

c) Az egylet évi jövedelméből 5% tőkésítetik, 5% a Dávid Ferencz-alap javára fordítottatik és 90% népszerű és tudományos munkák (értéstitő, vallás-erkölcsi tartalmu füzetek és könyvek) kiadására és terjesztésére, jótékony célokra, u. m. szegényebb sorsu fiók-egyletek, falusi könyvtárak, vasárnapi iskolák segélyezésére,

d) A fiók-egyletek vagyonuknak 5%-át tőkésítik, a többit belátásuk szerint használják fel a fiók-egylet céljaira.

Alapszabályok módosítása s az egylet felozlása.

30. §. Ezek a szabályok mindaddig érvényesek, amíg az egylet közgyűlése meg nem változtatja. Új pontok felvételére vagy a meglevők lényeges módosítására szükséges 30 tag jelenléte s hogy a jelenlevőknek legalább kétharmada kívánja a módosítást.

31. §. Ha valamely fiók-egylet felozlanék, vagyona felett maga rendelkezik az egyesület közgyűlése jóváhagyásával; ha pedig a fő-egylet oszlanék fel, vagyona a «Dávid Ferencz emlék-alapba» olvad.

32. §. Jelen alapszabályok az egyházi főtanács megerősítése után lépnek életbe.

Ezen alapszabályokat az E. K. Tanács Kolozsvárt, 1885-ben október 18-án tartott ülésében helybenhagyta és megerősítette.

Kovácsi Antal
közigazgatási jegyző.

A Dávid Ferencz Egylet alapszabályait eredeti szövegekben közreadjuk, hogy mindenki ismerhesse meg és különösen azért is, hogy észrevételeiket tehessék meg. Ezennel fölkerjük az egyleti tagokat és a fiók-egyleteket, hogy a változott viszonyok és a gyakorlat szerint szükségessé váll módosításokra nézve legyenek előterjesztést a Választmányunknak, hogy ahozképpest az alapszabályok módosítását előkészíthessük.

Kérjük a t. fiók-egyletek elnökeit, illetőleg titkárait jelen fölhevásunkat vegyék innen tudomásul s javaslataikat f. évi október 1-ig küldjék be alólírott titkárhoz.

Kolozsvár, 1912 július 21.

Báró Petrichevich Horvát Kálmán
elnök.

Dr. Boros György
főtítkár.